

Naša Sloga izlazi svaki 1.
10 dan mjeseca i stoji s
poštarnicom za cijelu godinu
2 fl. a za kmeta 1 fl.
izamjerno za pol god. 1 fl.
a za kmota 50 novčića. Izvan
carovino više poštarnica. Po-
jedini broj stoji 6 novčića.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu mao stvari, a nesloga svo pokvari“ *Aur. Post.*

Godina V.

U Trstu 1. Augusta 1874.

Broj 15.

Pogled po svetu.

U Trstu 31. srpnja.

Govori se, da će u rujnu mjesecu Nj. Veličanstvo, naš cesar, pohoditi kraljevinu česku, te se nekoliko danah zadržati u Pragu. Akopreni car ne ide tam, nego da prisustvuje velikim vojničkim vježbama, ipak je sbog toga putovanja ustavovjerna stranka jako zabrinuta, kao da se radi ni vi više ni manje, nego o pominjenju s narodom u Češkoj strankom. Taj strah je tim veći, što su tamo narodnici predobili i ovaj put na biračiščih ne samo nje-mačke ustavovierece, nego i svoje mladje domaće protivnike. No sudjelovato je, dočim se Niemci tom prigodom kojećega boje, da se Česi ničemu nonadaju.

Još so ni sad nezna, kad će se otvoriti zemaljski sabori, a još manje, što će im biti predloženo za vjećanje.

U Beču dovršuju svoje sjednice tako zvana medjunarodna zdravstvena Konferencija, u kojoj vjećnici zastupnici svih evropskih država, koje su naime kužne bolesti i kako će se u svoj Evropi najlaglijie preprijeti, da se neplode iz jedne države u drugu, iz jednog mjestu u drugo. Dotično će naredba biti primljene i ozakonjene od svih evropskih vlasti.

Ugarski sabor vjeća jednako o promjeni izbornoga zakona. U tom poslu radi što ga volja, ali u životnom poslu ugarskih željeznica pokorava se jadan svakomu migu evropskih luhvarah, te se nalodi u onom istom stanju, u kojem svaki drugi dužnik naprava svojemu vjerovniku. Eto na što je došla u magjarskih rukama ugarsku neodvisnost i samouprava! Srbin, Dr. Polit izjavio je onomade u saboru želju, da so Ugarska ustroji poput Švajcarske, gdje su svi narodi i sve vjeroizpovjesti podpuno zadovoljne. Magjari su dakako burno graknuli na tu pravednu misao. Ali, govorili oni, što im drago, Ugarskoj neima već spasenja, nego u toj jednoj jedinoj misli. No, oni tjeraju napred, pak se baš iz objesti zamjeraju našoj braći Srbljem, kojim nehtiduće da potvrde da patriarhu biskupu Stojkoviću, što ga je onomadne srbski crkveni kongres u Karlovcih zakonito i jednoglasno izabrao.

Hrvatski sabor će se otvoriti dne 5. kolovoza. Ban Mažuranić se nalazi u Budim-Pešti, da izpostavlja od kralja odobrenje više vrlo važnih zakonskih predloga, što jih misli podnести saboru. Neka se Hrvatska oboruža dobrimi zakonima, pak se neka neboji ni najmanje oluo, koja kao da visi nad Ugarskom.

Našega nadvojvodu Albrechta Rusi su svuda najlepše dočekivali. Medjunarodni Kongres, što ga je Rusija namaknula, za uredjenje čovječjih pravala za vrieme rata, sastao se dne 27. teknućega u Bruselu. Ali poradi preveličke sebičnosti nekojih država da neće najbrzo uspijeti u ničem. Iz Italije pišu, da se tamo doskora nadaju carevima našemu i njemačkomu, koji da će se sa statu u Firenci sa njihovim kraljem, Viktorom Emanuilom. U francoskoj narodnoj skupštini je neka stranka bila predložila, da se sadašnja skupština razpusti i nova sazove. Taj predlog je propao. U Španjolskoj se mrevar Don Karloševci i Republikanci kako nikada. Zato misle nekoje države, a osobito Njemačka, da bi trebalo stupiti medanje, da već jednom prestane to vjekovito bezuspješno klanje.

Pasja bjesnoća.

(Z. G. List.)

Ova bolest dolazi prvo bitno samo u pasjem rodu, od kojeg se može onda svaka druga životinja, pa i čovjek okužiti.

Znakovi (znamenja) ove bolesti razlikuju se prema raznim dobam bjesnoće.

U bjesnoći razlikujemo tri dobe i to:

1. Dobu razvijanja (predbjesnoća doba);
2. Dobu pravo bjesnoće i
3. Dobu nemoći (doba uzme).

a) U prvoj dobi je pas sad neprijazan, sad namrgodjen, licu, stranom opet prividno veoma prijazan i vesel, al se lako razdraži. Posjed postano pas veoma nemiran, traži svaki čas drugo mijegto, gdje se skući; rado liže svoju mokraću i balegu; počne zemlju, drvo, perje, slamu, kamenčice itd. grizti i gutati.

S početka posluša takav pas, premda nerado; ali kašnje bude sve lo oporniji napravu vlastitom gospodaru i izvareno plašljiv.

U ovo doba je dihanje ponješto uskoren, spajnica očiju je crvena, zlenica širja, iz nozdrva cedi se sluzasta tekutina.

b) Drugi ili treći dan nastane doba prave bjesnoće. U ovo doba jesu gore navedeni znakovi mnogo žešći; pas gleda, kako bi pobjegao iz kuće; izmakne li, to se klatari koje kuda bez cilja; uvjede sve, što god susretne i promjeni glas. Nemože li i dal kuće, veoma je nemiran, i težko se dade snuzdržati.

U ovaj dobi pas je najupasniji, jer izvanredno rado uvjede. Srećom što biesan pas samo ono napada, što mu na putu tako rekuć u gubici padne, t. j. što upravo susretue; s toga je i najprohibiciju, kada čovjek smotri sunnijiva psa na putu, da ga ne tuče, čim se pas razdraži, razljeti se i uvjede, već da mu se ukloni.

Pošto je biesan pas prvi put pobjegao od kuće, tumara nekoliko sati oko, te se opet povrati kući; na povratku je vrlo plašljiv i rado se kamogod zavuće.

Ijedanje biesnih pasab razlikuje se znatno od uvjedanja sdravili zlobnih pasih; jer ako zdrav pas pogradi kakav predmet i zagrizne mu, odmah ga i pusti; dočim biesan pas, kad jednom pogradi, bilo što mu drago, makar i drugoga psa, ne pusti, i ako mu hoće iztrgnuti dotični predmet iz gabice, prije četiri mu š u njim nekoliko zubi izderati, nego li da on pusti.

Dobaci li se bješanu, u gajbi zatvorenu psu, manje pasće, derati će ga dole, dok ga posve ne razkomada.

Veoma je nengodno slušati biesna psa, kad zavija, obično i očne dubljim glasom, pa ga vuče i diže svo više tako tužno, da bi čovjeka groza uhvatila.

Mislilo se je prije, da se biesan pas boji vode, al to ne stoji, dočim veoma žđe i želi vode, samo što ju ne može gutati.

Balega i mokraća riedko se kod njega izlaze, i to uvek s naporom i bolju. Iz gabice mu se cedi mnogo sluzave i pjenjave bale, očne spojnice još jače poervene, često zažmri očima i svjetlo vrlo težko podnaša.

Biesan pas hlabta po zraku, kamo da hoće što god gubicom zahvaliti, sve mu je tudje što god gleda, ne poznaje nikoga, niti vlastitog gospodara. Ova doba prave bjesnoće traje 3 - 4 dana.

c) Posjed druge dobe nastupi doba nemoći (uzme). Tada pas ili odmah pogine, ili ako poživi još koji dan, naglo omršavi, oči mu se veoma pomute, dlaka se izvarenuo nakostreši, izplazi jezik, stražnji dio tiela jedva za sobom vuče. Glas mu je slab i hrapav, disanje težko, bilo (puls) veoma uskoren; zatim nadodju žestoki grčevi, dok napokon za 6 - 7 danah u grčevih pogine.

Svi ovi znakovi dolaze kod tako zvane goropadne bjesnoće, dočim su kod mirnijih tih bjesnoće mnogo slabiji. —

Najvažniji znakovi bjesnoće jesu slijedeći:

- 1) Velika bojazan.
- 2) Obmanni sjetilah.
- 3) Lahka razdražljivost.
- 4) Nevaravan tok na neprobavljive stvari, kao što je slama, zemlja, kamenje, vapno, drvo, papir itd.
- 5) Uzma stražnje česti tjela i stražnje čeljusti (što se kašnje pojavljuje).

6. Promjena glasa.

7) Težko gutanje.

8) Osobita volja na uvjedanje,

Uzroci bjesnoće češće se pojavlja kod mlađih, razmaženih, dobro ugojenih pasa, kod kuje, i u obće dolazi rado na takovo pse, koji se malo giblju i gladuju.

Mnije se, da je uzrok bjesnoći žestoka vrućina, kruta zima, potmanjivanje svježe vode i razdraženi, a ne udovoljeni spolni nagon.

Nu najvjerojatnije je, da bjesnoća dolazi od nepoznatih zaražah, što se u zraku nalaze, k čemu možda poznati uzroci vrlo doprinašaju.

Unat u početku razvija se kod bolostnih pasa kuživo, koje je stalno, te ne samo neposrednim doticanjem može prenesti na drugu životinju, pa i na čovjeka.

Najvećma se nalazi kuživo u bali (slini) i djeluje otrovno samo onda, ako dospije u krv, n. pr. ujedom.

Ujede li biesan pas čovjeka, dogodi se kad što, da ostane bala na odjeći, u kojem slučaju, posto nije dospjela u krv, ga ne okuži.

Okuži li biesan pas koju životinju, ne pobjesni ona umah, već tekar za neko vrieme.

Ono vrieme, što poteče odkad je životinja ujedena, dok pobjesni, zovemo dobu zameta (Incubations - Stadium). To vrieme je kod raznih životinja i ljudi nejednako. Kod pasa traje 6—7 tijedana, često i samo nekoliko danah, kadšto i nekoliko mjeseci; kod konja između tri danah i 14 mjeseci, kod goveda, ovaca, kozah i svinja između 9 danah i više mjeseci.

Da se bjesnoća koliko moguće zaprijeći, treba paziti na sljedeća pravila:

a) Ne treba držati više pasah, nego što je nužno.

b) Psom valja davati dovoljno hrane i vode.

c) Ne smije se davati psom niti gnjila, smrdljiva hrana, niti topla, gnjila voda.

d) Ne valja im dati topla ili pljesniva kruha.

e) Treba ih u čistoći držati.

f) Ljeti dobro je pustiti pse čeče u vodi plivati.

g) Ne valja davati psom mirodijnih (dišećih) hrani.

h) Kućica neka im je čista.

i) Zimi treba šuvati pse od prevelike studeni, vlage i vjetrova.

j) Nu opasno je dugo ih ostavljati na provrucem mjestu. —

k) Nije smjeti pasah dražiti i uškati, što se zabranjuje §. 392. kaz. zak.

l) Treba pustiti psom, da udovolje spolnomu nagonu.

m) Nije smjeti pustiti, da se psi dugo klatare, da ne dobe jesti ni piti.

n) Zlobno pse treba na lanae metnuti po §. 291. kaz. zak.

o) Oboli li pas sumnjivo, treba gospodar da mu umahi po liečnika šalje, da bude osiguran.

p) Ako se po goro navedenih znacih sumnja, da bi pas mogao pobjesniti, valja ga odmah na lanae metnuti, da nikoga ne ujede.

q) Uvjeri li se vlastnik iz zuakova, da je pas pobjesnio, mora to odmah u mjestnom poglavarstvu prijaviti, to strogo nalaže §. 387. kaz. zak.

r) Mjestno poglavarsvo i učitelji dužni su, da poduče puk o toj bolesti.

s) Zavlada li jur gdjegod bjesnoća, to mora svatko, čim mu kakova životinja oboli, prijaviti poglavarsvu, u kojem slučaju uvijek nastaje sumnja, da bi dotična životinja oboljeti mogla, na bjesnoću.

t) U takovo doba nije smjeti od nijedne bolestne životinje uživati, niti mlijeka, niti mesa, te mora biti od zdravih odstranjena.

Jos. Ubl.

D o p i s i .

Iz Pazinšćine.

Ljeto za ljetom biva sve to manjo istarskih mladića po srednjih i visokih školah, iz kojih izlaze svećenici, licenici, ljekari, činovnici ili plaćnici, odvjetnici i ostali naučeni i umoci ljudi. Pa kad svrši nauči ono nekoliko njih, što se još tu i tamo školju, naša će Istra biti posvema bez djaka, a naime naše u Istri pleme neće jih već ni po imenu poznavati.

Što će biti tada od nas?

Bit će to, da ćemo, nedao Bog duševno izumrieti; jer gdje nećima mladića, nećima vi stabla; tako i gdje nećemo učeo se mladeži, nećima ni naučenih ljudi. Tim ako nećamo sad ljudi, koje bi izabrali za svoje glavare, zastupnike i poslanike, tada ćemo jih imati još manje. Pa ako nam talijansko pleme sad zapovieda i gospodari, onda će još više; jer neće biti tko da nas zagovora i branii, a neću i prosti čovjeka svaki poriva i gazi.

Draga braćo Pazinčići i ostali domorodci, vi se spominjate, koliko krat smo se u ljubavi među sobom pogovarali o tih naših nevoljih, pa kako nam je težko na srdeću bilo, gledać reko bi na svoje oči našu gotov propast. Vi se spominjate, kako smo se zato dogovarali, tko god ima diece za školu, neka ga pošlje za Boga u Pazin na gimnaziju, da postane čovjek, pa da bude jednom dika i obranba svojega roda i plemena. Ali se spominjate sjegurno i to, kako smo se tužili na naše siromaštvo, pa veleli, da bi mnogi i mnogi postao rado sin u školu, al da se boji troškova, naime kad bi ga valjalo uzdržavati u viših školah. Draga braćo, nebojte se troškovima, jer će vam ovo u potrebi pomoći Bog i dobri ljudi.

Vi ste već zastalno čuli, da su naša braća prieko Učke osnovali u Kastvu društvo, komu je cilj i namjera, podpmogati novečem ubogog dijaka u srednjih i visokih školah. To društvo je osnovano za sve Istrane našega roda i plemena, dakle bez razlike za Hrvate i Slovence, zato je osnovatelj odbor i pozvao svih u

svoje kolo, da svi pomognu što ima svim koristiti. Kako ste imali čitati, dosad su se upisali u to društvo toliki biskupi i drugi odlični ljudi ne samo iz Istre, nego takodjer izvana, a naime iz kraljevine Hrvatske, gdje se svi iskreno raduju našemu preporodu i napredku. Ali to društvo neće koristiti njim nego nam, zato smo pozvani mi u prvom redu, da unj stupimo. A društvarina je tako nizka, da postaje društvenikom, tko god plaća barem 1 fl., ili ako je kmet, barem 30 uvē na godinu. Od nabrana novega odbora će dijeliti podpore onim istarskim mladićem, koji ju od njega zamole putem obične prošnje te dokazu: 1. da su im roditelji, ili obiskrbiti, ili oni sami u društvo zapisani, 2. da su zbilja siromašni i potrebni, 3. da su se dobro učili i ponašali u posljednja dva školska poluljetja.

Iz toga se vidi, kako je to društvo baš dobrovorno i kako moramo biti zahvalni onoj našoj prekogrskoj braći, koja su ga zamislila i na noge postavila. A neka se zna, da oni tim novečem neće sami gospodariti, nego odbor, što će ga svake godine izabirati glavna skupščina, na koju su zato i pozvani po pravilih svi društvenici prvoga reda. Pa i samo sjedišće odbora i sastivanje skupščine može se prenesti u koje mu draga drugo istarsko mjestance, ako to kad mu draga odluci većinom glasova glavna društvena skupščina.

Deder dakle, braće, odkinimo svaki po koji novčić makar i od svojih ustih, pa ga položimo na oltar naše zapušćeno i zanemareno domovino. Onda će od godine do godine rasti broj učenih se mladića, jer gdje se god počaže koju bistra glavica, roditelji će ju dati veselo u školu, jer će znati, da će im u potrebi sto i sto rukuh pomoći. Hrvatski i slovenski u Istri pak krije u sebi mnogi talenti, koji žalitožno nonosi koristi ni rodu ni domovini, jer ostaje zanemaren i zakopan. Netrpimo više tega, nego pomožimo složno društvo na noge, da se na njegovom suncu ogrije, što bi bez njega nedvojbeno ostalo i propalo. Onda ćemo za nekoliko godina doći do svojih naučenih ljudi, koji će skrbiti za nas i za našu domovinu, kao za se i za svoje, pak se nećemo trebati nikomu klanjati i pred nikim kao sužnji u tla gledati.

U tom društvu danas pomažoš ti dragim, a sustra će drugi tebi. A neka nitko nereče, ja nećam nikoga ni u školu ni za školu, pa zašto će se ni upisati u to društvo. Brate, tako ti mudruju samo sebični ljudi i takovi, koji nevide napred, pak neznaju, da napredak kao ciełoga naroda tako i pojedinačnih obitelji visi o njegovih prosvjetljenih glavah. Narod, koj nećima nikoga, da za njega misli i umije, odsudjen je na vječni trpež i robovanje. Zato ako ti i nećam nikoga ni u školi ni za školu, imas barem nekoga, koji će za tobom ostati, pak će il stradati, il obilovati, kako već bude bolje, il goro narodu, od kojega potičeš, Joh i gore svetu, kad nebi ljudi mislili nego za same sebe i od danas do sutra, jer ga već nebi odayna bilo!

Tko se želi upisati u to društvo, neka se obrati neposredno na osnovateljni odbor u Kastvu, il pak na uredništvo „Naša Sloga“, koje je takodjer ovlašćeno primati upisnike. Što nas bude više, to će nam biti veća čast, kad se u septembru sastane prva glavna skupščina u Kastvu, gdje se je to društvo osnovalo i započelo baš lijepo svoju radnju.

U Kastvu na 15. Julija 1874.

Kao što su nedavno bili Žminjski braći službeno pozvani, da izaboru svoje občinske zastupnike, tako će biti do skora nadamo se i Kastvarski. Da li, ako se izbor Žminjski ovršio uredno, t. j. po trojletnom vladanju Župana Matrovića, Kastvarski se hoće vanredno, t. j. po nenadanom odpravljenju Župana Tankovića prije dospijetka njegova trojletna županovanja.

U Žminju držao se u vlasti prioko tri ljeta Podeštat velo malenih naučki i kmetom neugodan; u Kastvu usoprot bi prije dobro dvignut sa svojeg sjedališta Podeštat za cieło ne vrlo sposoban, ali u obče iskušenja poštenja i kmetom osobito privržen, pa zato i drag. Tko je vredan odgonenuti tu zagonetku?

Predug i nedvojbeno dosadan bil je ukazao, kad bi hotio ovdje izbrojiti svekoško spletke, kroz koje se nabavi poslu ova najvažnija naših slavenskih Občinah! Za sad hoću vam naznačiti jednu jedinu; druge će ako dopustite*) u napredak.

Podučitelj Rovinjskoga Selca, Milo Banko, razgnjevio se na Tankovića, jer ga ovaj nije htio imati kod sebe za občinskog blagajnika i tajnika. A pristoji li se takvu ili drugu sličnu službu povjeriti čovjeku, koji je ako i svot u ljetu danah prošundrao prieko 20 biljada forinti? Banko, Polisinov bratelj i radi toga drag i mio poričekoj Junti, s Karnjelom Najareton napiše molbenicu pokrijplju neistinitimi tvrdnjama, o kojih traje još i sada sudbina iztraga, nagovori nekoje kmote, da ju podkrižaju, pa ju upravi na rečenu Juntu. Ova poslje svojeg Kancelara u Kastvaru, gdje se sastane občinsko zastupništvo, to ga isti Kancelar u talijanskom, većini zastupnikah nepoznatom jeziku, nutka, neka se izjaví, da li je zadovoljno i na

dalje vladati, il se pako razvrći. Usljed toga naglogaga i nerazumljiva upita, zastupništvo bi razvrgnuto, čini mi se, većinom jeduoga glasa na čudo i zabušenje istih glasovateljih i svega Kansanarskoga puka!

Rad česa ova nemadanu naredbu? Ie li ju prouzrokovala Tankovićeva nesposobnost? Občinska uprava u Žminju pod Mavrovicem i drugih Občinah, koje se ne trnajuču gustimi pohodi činovnikah Junte istarske kao Kansanarska, jeli točnija i urednija? Aja, aja!

Neka bude, da su se tobože u Kansanarskoj Občini opazile kojekakve nepravilnosti, pa što bi učenjeno da jih nestane? Imenovan bi Triumvirat: Ivan Basilisco, Mate Šošić (oba Polisinovi braća) i Najaroto, da nastoje o koristi Občine. Hudja krpa nego škuja!

Ako je Tanković bio nesposoban, mnogo manju sposobnost, što je svim poznato, kaže spomenjeni Triumvirat; a to je toli istinito, da mu mjestni učitelj Šaul stalno služuje kao blagajnik, tajnik i svećinatelj u Občini još obširnije, nego li pod Tankovićevim upravljanjem.

Koja jo dakle posljodnja svrha ovako neobičnim promjenam? Naša gospoda traže Občinu Kansanarsku čestitom ili srećnom učiniti. Kako, to će dopoviedati drugi put.

Imenik družvenika

BRATOVŠĆINE HRVATSKEH LJUDI U ISTRI.

Dr. Ivan Vitozić biskup u Krku f. 100, Nikola Jedrlinić učitelj u Omišlju f. 1, Nikola Franolić f. 1, Djuko Šeršić f. 1, Pop Juraj Premuda f. 1, Vinko Pajalić n.č. 30, svi iz Baške, Josip Jane Kapelan u Rukavcu f. 5, Jakov Ladavac kapel. u Borščeu f. 2, Ivan Ladavac kmet n.č. 30, Martin Salar kmet n.č. 30, Nikola Križmanić n.č. 30, Franjo Ujović Maksa n.č. 30, svi iz st. Pazina, Antun Matoroša iz Višnjana n.č. 30, Literarno družstvo čeških studentalih Slavija f. 2, Jaromir Hrbabij tehnik f. 1, Otokar Mokrij pravnik f. 1, I. Konst. Jireček filozof f. 1, svi u Pragu, Anton Turak župnik u Oprtlju f. 5, Andrija Čvenkl žup. upr. u Ždronjici f. 5, Ivan Mahnić kapel. u Brdu f. 1, Audrija Lovrića kap. u Topolovcu f. 1, Podobnik Karlo župnik trižki f. 1, Madrusan Jakov pok. Vicka iz Žminja n.č. 50, Tomičić Ljudevit o. k. sudac u Krku f. 5, Novotni Vjekoslav kr. gimn. Profesor za godišnji prinos f. 1, Banec Roman kr. gimn. Profesor za godišnji prinos f. 1, oba na Ricci, Smak Jakov u Puli 50 nvđ. Glavina Blaž kurat u Kopru 2. f.

Svota f. 140.80 — Ukupno s zadnjom svotom f. 767.90.

Franina i Jurina.

Ju. A nisu me hteli.

Fr. Zač no?

Ju. Ađ su me pitali, ako sam knez.

Fr. Pak?

Ju. Pak sam rekao, da nisam, kako i nisam.

Fr. Pak?

Ju. Ako sam markez.

Fr. Pak?

Ju. A da nisam, ter znaš i ti, da nisam.

Fr. Pak?

Ju. Ako sam grof.

Fr. Pak?

Ju. Ča sam otel reč, da sam, kad nisam?

Fr. Pak?

Ju. Ako sam manjko barun?

Fr. Pak?

Ju. Da nisam ni knez, ni markez, ni grof, ni barun, nego kmet i od kmeta, pak da im nimam ča ni dat ni obočat, nego poštenu reč, da će za njo vršiti i govoriti, kako sam za se.

Fr. Pak?

Ju. Pak su me odpravili, ač da oni nećeju izbrati nikoga, ki ni knez, ni markez, ni manjko barun!

Fr. Tako ti ljudi neznavaju još ni dandanas, ki s gospodom češnjicem zabilje, da mu repi ostani?

Ju. Valjda neznavaju!

SVAŠTA PONEŠTO.

Na živu spaljeni u XIX. vječku!

Amerikanski listovi donose iz Meksika čudnovatu viest. Neki Kostela, sudac u Jakobu, dao je 4. travnja tek. god. na živu spaliti nekoga Josipa Bonu i ženu mu Diegn, i to uslijed redovite iztrage i tobože zakonite osude. Što su ta dvojica zakrivila, to su zasluzila tako groznu i nečovječnu smrt? Bjehu obtuženi, da su začarali nekoga Silvestra Zakariasa, jer da su kudlak i vješta!

Dakle još ima ljudi na svetu, koji vjeruju u takve ludorije!

Bože misli, kad će već jednom svjet oči otvoriti te spoznati, da neima ni na nebū ni na zemlji ni druge sile ni druge moći, nego moći i sila Boga jedinoga, koji svjetom vlada naravskimi, po njemu samomu postavljenimi zakoni, pa da proti tim zakonom nemogu ljudi ni jedan po jedan ni svi skupa ništa učiniti! Kad će već jednom spoznati, da su svi ljudi jednaki, pak da neima ni kudlaka, ni vješčab, ni štrigah, ni eprunikah, ni eprnica, ni malikah, ni škratah, ni more, ni mraka, ni sablaznih, ni vedovinah, ni ikakvih drugih znamarijih: pak da su puste i prazne riječi i čarovijske i štrigarije i zle oči i uroci i naštapi i našinje i kola i gumna i križiša i sva tako zvana nočna tobože strašila!

Istina, ljudi mogu biti i jesu već puti zlobni, zločesti, opaki, osvjetljivi; ali nemogu nikomu nikakva zla učiniti, nego služeće se naravskimi zakoni. A tko vjeruje da mogu, taj il novjeruje u Boga, il nevjerače da je Bog svemu svjetu jedini gospodar, a sva narava da je njegova službenica, koja je po svojih zakonih i po njegovoj volji jedini uzrok ljeplju i zlu vremenu, daždu i tuči, zdravlju i boli, životu i smrti!

(*Nekoliko statističkih podataka*). Po „statističkih podatcima ob austro-ugarskoj monarkiji, što ih je ne davnja izdao dr. H. F. Brachelli, imu u Cislajtaniji 9 nadbiskupijah i 24 biskupije, u Ugarskoj i Hrvatskoj 5 nadbiskupijah i 23 biskupije. G. 1870., imala je rimsko-katolička crkva u cijeloj monarkiji 29.959 svećenika, 1062 samostana sa 8610 redovnika i 6768 koludriča. Grčko-istočna crkva imala je g. 1870. 3867 svećenika i 34 samostana sa 300 knilogjerih. U cijeloj monarkiji bilo je 3500 protestantskih svećenika.

U Cislajtaniji ima 14.769 pukih učionih. U ovih uč 25 259 učiteljih 1.820.710 djece. U Ugarskoj ili rvačkoj područavaju 20.672 učiteljih 1.298.115 djece u 15.606 pukih učionih. Učiteljšta imu Cislajtanija 59, Ugarska i Hrvatska 73. Srednjih učionih imu austro-ugarska monarkija 395. (248. gimnazijah, 49. realnih gimnazijah sa 7.042 učenika i 98 realkah) Na Ugarsku i Hrvatsku odpadaju odavle 155 gimnazijah sa 31.071, 1 realna gimnazija sa 130 i 34 realke sa 5.800 učenikah.

Neukù Nauka.

Kruh morskom vodom umjesen. U novije se doba pokušalo mjesiti kruh morskom vodom, pa je poslo dobro za rukom. Morskom vodom umjesen kruh djeluje vrlo blagotorno na vas čovječji ustroj, pa osobito izlučuje trbušne (gastroške) kiseline. Što je pak takov kruh jako ukusan i točan, te ga je preporučiti i za lečak i za hranu.

Književne vesti.

* Izlašao je i drugi svećenik „Zabavne knjižnice“, u kom se nadaljuje Kantorlen, ertica iz gorskoga života, od češke pridovjedice Karoline Svetle. „Kantorica“ je knjižica baš lepza za čitanje, i mi ju preporučujemo svim, koji su radi zabaviti se i zajedno naučiti, kako puk u češkoj živi. Svaki svećenik stoji samo 10 nvđ. Tko želi predplatiti, neka uz ime i mjesto pošlje novce Primarskoj Tiskari, u Kraljevici (Portoroz).

* Nakladom i troškom tiskarne D. Pretnera u Dubrovniku izlašla je II. knjiga „Narodne Biblioteke“, i to *Ostan Božje Ljubavi* i razlike pjesme duhovne od Andrije Vitaljića, izdao Kan. Stj. Skurla. Mi smo već ovo djelo navestili, zato nam sad neostaje drugo, nego preporučiti ga što toplije svim ljubiteljem naše stare knjige. U njem će naime pobožne duše naći sve, što jih ikad može razgrijati i uzpaliti u ljubavi božjoj. Tim ovo djelo neima tek kar književne nego i edukativnu vrijednost, pak se i samo nudi svakomu ozbiljnemu kršćanskemu čitatelju.

Različite viesti.

* U popuniteljnom izboru pazinsko-labinjskoga kotara bio je izabran za kmetskoga zastupnika u Porečki sabor g. barun Lazzarini iz Labinja. Baš je čudo, kako je naš pak u Istri zaljubljen u markize i barune, dočim mu ni neimamo da preporučimo nego kmetske sinove, al za koje mislimo, da poznaju bolje od markizah i barunih njegove težkoće i potrebe. Nego svaka se ljubav ohradi, pak se usamo, da će i ta.

* Puk, jezik mu i uredi. Sa svih stranah Istre nam dolaze tuže, da državni i občinski činovnici nemare za §. 19. više nego za lanjski snieg, pak da pišu i govore puku u talijanskom jeziku, kao da je taj paragraf potvrdio car kineski, a ne austrijski. Kamo ćemo doći, ako se budu zakoni tvorili, a ne budu ovršivali?

* Sa istranske željeznice. U jednom talijanskom ovdajujućem listu čitamo slijedeći dopis iz Klance u Istri od 23. prošloga mjeseca: „Od početka tekućega mjeseca stotine radnikah posluju na željeznicu Divača-Pula. Ti radnici su pod zapovjed i u službi poduzeća „Fröhlich“ iz Gradača. Nu dogadja se, a nije moguće ni vjerovati da je tomu tako, da ti siromašni težaci rade od zore do mrača, krvavim se potom poteče, bez da bi znali, koji će biti plod talika njihova truda. Oni neprimaju niti novčića plaće, niti znaju, koliko će na dan dobiti. Govori se, da će biti plaćeni na dva tekućega Augusta, to jest, posjeć pet tjednaka. To se neda nikako vjerovati! Vrh toga govori se, da od Augusta unapred će biti plaćani svaki mjesec. Jeli to moguće? Jeli to dopušćeno? Kako će se ti nevoljnici probraniti? Neka poduzeće „Fröhlich“ tu stvar promisliti. Zakoni čovječnosti mu nalažu dužnost, da takvoj nepravilnosti učini konac, pa ako toga neucini, onda će novinstvo, koje ima dužnost braniti pravico blednog tožaka, znati, što mu je činiti. Za istinu goricevena jamči podpisani.“

* „Slovencu“ u Ljubljani piše se iz Iste od 10 prošloga mjeseca: Na istarskoj željezniči ljudi marljivo djelaju, pa maldano svo sami inostrane, buduće da domaći imaju košnjom i žetvom dosta opraviti. Nu i nizka plaća 60—90 novčića jih malo ili ništa potiče na djelo, jer oni volo iti na djelo kakovomu posjedniku za 50—60 novčića na dan, kadi po četiri puta na dan i hrana dobivaju. Zemljišće, njive i sjenokoše, što ga je željezница pobrala, bilo je slabo plaćano — najbolje njive po 1. for. □ sežanj, sjenokoše po 30—60 novčića. U toj stvari je najbolje prošao c. k. porezni ured, buduće da je zadražao iznosak za zaostale davke, ali za mnoge nije bilo ni dosta. Tako dakle mora kmet dati svoje zemljišće, a buduće se počela željezница graditi u najveće kmotsko djelo, kmet ti nemože sve do jeseni ništa ili malo zaslužiti.

* Svećeničke plaće, kako se čita po novinah, hoće se dobrahno povisiti, i to duhovnim pomoćnikom od 600—800 f., a župnikom od 1000—1200 f. Borno bilo je vec i vrieme, da se štograd i za njih učini, ako je istina, da mora svaki od svojeg oltara živiti, a svećenici vuku još i danas plaću, što im ju je bila odredila pokojna cesarica Marija Terezija, kad so je živilo od 8—10 puti ejenije, nego se živi sada.

* Riečka hrvatska gimnazija. Iz „Primorce“ vadimo slijediću vest: Prošloga se tjedna dovršila školska godina na gimnaziji riečkoj. Djakata bilo početkom godine 172, do konec jih ostalo 146. Po razredbi imao 28 odlikuša, 82 dobiti prvi red, 9 drugi red s popravkom, a 18 treći red. Neizpitanih je 9.

* Otvaranje hrvatskoga svenčilišća obaviti će se jesenja što sjajnije. U tu svrhu sastavio se u Zagrebu odbor, koji već više vremena posluje, te čini potrebitne priprave. Taj odbor je pozvano na svećenost otvaranja sva europska svenčilišća. Dosad mu se više nijih odazvalo, a prvo među svimi svenčilišće Bolonjsko, koje je najstarije na svjetu, obećav odboru, da će i radio poslati svojega za-stupnika na tu licetu i dičnu svećenost hrvatsku. Za nas Hrvate je sad nastalo ozbiljno vrieme, jer ako smo se dosad igrali, odsad unapred, hoćemo se morati ozbiljno učiti, pa zasvjedočiti, da ponosno shvaćamo ozbiljnost života, koji temeni u znanstvu i napredku!

* Ravnopravnost u Dalmaciji. „Narodni List“ zadarski se gorko tuži na imenovanje inostranca Pozza za dvorskog savjetnika kod namjestućtva u Dalmaciji, jer da se nezna ni prekrstiti naški, a kamo li govoriti. Onda podvikuje: Liepe li pravice, a još ljepše narodne uprave pod siedim brkom baruna Rodića!

* Nj. Preuzv. biskup Strossmayer, dat će, kako se čita u hrvatskih novinah, graditi na svoje troškove treći sprat i liti pod na Muzejnoj kući u Zagrebu, da tu smjesti svoju dragocenu pinakoteku i liti sbirku slikarskih umjetnina. Slava mu!

* Vojnička vježbanja bit će jesenja u Českoj i u Hrvatskoj. Osobito u Hrvatskoj okolo Karlovca sakupit će se sila svakojake vojske, pak se čuje, da će tom prigodom doći u Hrvatsku i Nj. Veličanstvo naš cesar, da nadzire vježbanja. Susjedna Turska stripi od tih vježbanja na svojoj granici, kao da se misle pretvoriti u ozbiljan rat, pa zato da šalje u Bosnu svoje gladne i poderane soldate.

Zivotopis Frana Kurelca napisat će za jugoslavensku Akademiju g. A. Veber, zagrebački kanonik i akademik, te se zato umoljava svatko, koji što znade o pokojnikovu životu i dielih, da to što prije objaviti izvoli napomenutomu spisatelju, da mu se tako uzmogu sastaviti što podpuniji životopis.

* U Osječu od 9. Srpnja započeo je izhadjati novi politički list imenom „Narodnost“. Izlazi dva puta na tjedan latinsicom i cirilicom i stoji 8 for. na godinu.

* U Livnu, u Bosni, da je opet bukvala govedja kuga, a i negdje u bivšoj Granici, kako se čita u hrvatskih novinah.

* Opština biskup zatvoren. U Poznanju u Pruskoj satvili su radi svibanjskih protuerkenih zakona biskupa g. Janiševskoga na godinu i tri mjeseca danah.

* Glasoviti Francoz Lessops, što je Suezkim kanalom spojio medjuzemno i crveno More, predlaže sad Francoskoj, da napusti more u ravnnim Zaharu u Africi, gdje je bilo nekada jezero što li, pa je prosablo. Veli, da bi bilo troška do 20 milijuna franka, al da bi se taj trošak stostruko naplatio, jer da bi prozelenila neizmjerna i jako plodna zemljišća, na koje da nije već od više vjekovnih niti kapi dažda palo, a onda da bi daždilo kno i kod nas, jer da bi se izparivanjem i liti izhlapljinjem tega novoga mora nebo i tamo opet uobičašilo!

* Povodnje u Americi su na mnogih mjestih učinile silnu škodu. U gradovima Pittsburgh i Alleghany da je voda bila visoka 20 nogah (?).

* U Pruskoj Sleziji pojavila se kolera, dočim je u Bavarskoj već od više mjeseci posvema prestala.

„SLAVIA“
uzajemno osjegurajuća banka u Pragu.

Javna zahvala.

Smatrami si za dužnost, osjegurajućoj banki „Slavii“ za neodvlačnu i slušnu procijenu na mojih kod iste osjeguranih zgradah; kao i za točno naknadjenu požarom nastavšu škodu ovim putem se zahvaliti, — i svakom osjegurati se želećem ove solidne družbe, njezinu podružnicu u Trstu za razna osjeguranja preporučiti.

I. Comolli s. r.
posjednik u Podpeči.

Ték Novaca

polag Borse u Trstu od 16 — 31 Julija 1874.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Carski dukati (cockini) .	5.26	5.25	5.25	—	—	5.25	5.25½	5.25¼	5.26	5.27	—	5.27	5.27	5.20	5.26	5.23
Napoleoni . . .	8.87	8.87	8.85	—	—	8.25	8.85	8.80	8.86	8.88	—	8.86	8.86	8.86	8.86	8.83
Lito Inglesko . . .	11.11	11.13	11.13	—	—	11.13	11.—	—	11.12	—	—	11.11	11.11	11.11	11.12	11.10
Srebro prid (aggio) . . .	104.50	104.50	104.25	—	—	104.50	104.35	104.35	104.23	104.35	—	104.35	104.35	104.50	105.35	104.—